

KANTELU

Olette kirjoituksessanne 30.5.2019 oikeuskanslerille kertonut Pirkkalan kunnan varavaltuutetun ja hyvinvointilautakunnan varajäsenen A:n kirjoittaneen twitter-tilillään seuraavasti: ”Hei lääkäri! Hae ylilääkärin paikkaa Pirkkalaan! Hakua on vissiin mainostettu huonosti, ei oo vastassa ku yks fasisti, joka ei paikkaa saa jos joku muu hakee”.

A:n kirjoituksen tarkoittama henkilö oli Pirkkalan kunnan ylilääkäriksi hakenut henkilö (myöhemmin tässä ratkaisussa ”hakija”). Pirkkalan kunnanhallitus oli julistanut viran haettavaksi 12.4.-3.5.2019. Hakuaikaa jatkettiin sittemmin 17.5.2019 saakka. Virkaan ei ollut hakijan lisäksi muita hakijoita.

Kantelunne mukaan A on lisäksi tilillään vastannut kirjoitukseensa tulleeeseen kommenttiin muun muassa seuraavaa: ”Tietysti saa hakea, en vaan halua sitä julkiseen virkaan. Tietysti fasistin sanominen fasistiksi voi olla vihaista, mutta on ankkakin anka. Tai natsipelle natsipelle”.

Pyydätte oikeuskansleria tutkimaan varavaltuutettu A:n menettelyn lainmukaisuuden. Kantelunne mukaan varavaltuutettu A on nimittänyt virkaa hakenutta fasistiksi ja pyrkinyt vaikuttamaan siihen, ettei hakijaa otettaisi hakemaansa virkaan.

Jäljennökset kyseisistä viesteistä on liitetty kanteluun.

SELVITYS

Pirkkalan kunnanhallitus on antanut 24.6.2019 selvityksen, johon on liitetty A:n 19.6.2019 antama selvitys.

RATKAISU

Selostus saadusta selvityksestä

Pirkkalan kunnan selvityksessä todetaan, että kunnanhallitus valitsi päätöksellään 17.6.2019 § 173 yksimielisesti hakijan ylilääkärin virkaan. Selvityksen mukaan A ei ole kunnanhallituk-

sen jäsen eikä ole osallistunut hakuprosessiin. Koska A ei ole luottamustehtävässään puhevaltainen eikä ole kyseisessä asiassa millään tavalla osallisena kunnan päätösmenettelyssä, kyseistä kirjoittelua ei selvityksen mukaan voida katsoa hänen kuntalain 69 §:n 1:ssä tarkoitetuksi luottamustehtävän hoidokseen.

A on selvityksessään todennut tuoneensa hakijaa koskevat mielipiteensä julkisesti esiin, koska hän ei halunnut, että ainoa hakija ylläkkärin virkaan olisi hänen mielestään siihen sopimaton henkilö. A on näkemyksensä mukaan puolustanut kaikkien kuntalaisten (erityisesti vähemmistöihin kuuluvien) etuja pyrkiessään saamaan virkaan muitakin hakijoita. A on myös todennut, ettei hän katso toimineensa asiattomasti, koska nimittelyn kohteena oleva hakija on omalla toiminnallaan ”edellyttänyt” fasistitermin käytön. Kantelun tarkoittamilla kirjoituksilla ei myöskään ole ollut merkitystä hakijan valinnan kannalta.

Keskeisiä lainkohtia

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.

Kuntalain (410/2015) 69 §:n 1 momentin mukaan kunnan luottamushenkilöitä ovat valtuutetut ja varavaltuutetut, kunnan toimielimiin valitut jäsenet, kunnan kuntayhtymän toimielimiin valitsemat jäsenet sekä muut kunnan luottamustoimiin valitut henkilöt. Saman pykälän 2 momentin mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla. Lakiin liittyvän hallituksen esityksen (HE 268/2014 vp) mukaan luottamushenkilön edellytetään kohtelevan asukkaita tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Hänen käytöksensä ei saa olla yleisesti hyväksytyjen käytösnormien vastaista. Luottamustehtävän poliittinen luonne jo sinänsä merkitsee, että henkilöt suhtautuvat asioihin ja niiden hoitamiseen eri lailla. Käyttäytymissäännös onkin ymmärrettävä toimintaohjeeksi, jolla korostetaan toiminnan moraalisia ja eettisiä arvoja.

Kuntalain 34 §:n 1 momentin mukaan valtuusto voi erottaa kunnan, kuntayhtymän ja kuntien yhteiseen toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja ja luottamushenkilöitä. Saman pykälän 4 momentin mukaan asia tulee vireille kunnanhallituksen esityksestä tai vähintään neljäososan valtuutetuista tehtyä sitä koskevan aloitteen

Luottamushenkilö on toimessaan kunnan asukkaiden edustaja (Heuru-Mennola-Ryynänen: Kunnallisen itsehallinnon perusteet, Tampere 2011, s. 236). Poliittisessa vastuussa hän on valitsijoilleen ja edustamalleen puolueelle, järjestölle tai ryhmälle (Harjula-Prättälä: Kuntalaki-tausta ja tulkinnat, Helsinki 2019, s. 468). Kuntalain 34 §:n ilmaisema poliittinen vastuu merkitsee, että valtuusto voi erottaa luottamushenkilön sillä perusteella, että hän ei enää nauti valtuuston luottamusta. Se, että luottamushenkilön menettelyn arviointi tulee arvioitavaksi luottamusksymyksenä kunnan poliittisten päätöksentekijöiden toimesta ei kuitenkaan sulje pois ylimpien laillisuusvalvojen oikeutta ja velvollisuutta valvoa luottamushenkilöä koskevien lakien noudattamista.

Kunnan luottamustehtävässä toimimisesta

Pirkkalan kunnanhallitus on selvityksessään katsonut, että koska A ei ole osallistunut ylilääkärin valintaprosessiin, hänen yksityisellä twitter-tilillään esitetyjä näkemyksiä hakijasta ja tämän viranhausta ei voida katsoa kuntalain 69 § 1:ssä (pitäneen olla 69 §:n 2 momentissa) tarkoitetuksi luottamustehtävän hoidoksi.

Tulkitsen tämän tarkoittavan, että kunnanhallituksen näkemyksen mukaan asiassa ei ole lainkaan tarpeen arvioida A:n twitter-tilillään hakijasta esittämää suhteessa kuntalain 69 §:n 2 momentin asettamaan käyttäytymisveloitteeseen.

Ratkaisuja menettelyn liitynnästä virkatoimiin

Olen aikaisemmassa, ministerin blogikirjoituksia koskevassa päätöksessäni OKV/363/1/2019 jne. todennut, että perustuslain 31 §:n 2 momentti, jonka mukaan kansanedustajan tulee esiintyä vakaasti ja arvokkaasti ja toista henkilöä loukkaamatta, koskee vain kansanedustajan esiintymistä eduskunnassa ja kansanedustajan tehtäviin liittyvissä tehtävissä. Päätöksen mukaan kyseinen säännös ilmaisee kuitenkin myös yleisemmän oikeusperiaatteen: siihen kiteytyy perus- ja ihmisoikeuksien julkisen vallan korkealle edustajalle asettamat vaatimukset sananvapauden käyttämiselle ja yhteiskunnallisen keskustelun edellytysten turvaamiselle. Päätöksessäni katsoin, että ministerin tulee säilyttää vakaus ja arvokkuus myös mielestään oikeutettua kritiikkiä esittäessään. Tämä myös suojaa muiden edellytyksiä käyttäen sananvapauttaan.

Henkilökohtaisessa blogissa tai sosiaalisen median tilillä esitetyt lausumat tulevat laillisuusvalvonnallisesti arvioitaviksi, jos niillä on selvä asiallinen ja oikeudellisesti merkityksellinen yhteys virkatoimintaan (muun muassa OKV/1045/1/2018).

Eduskunnan oikeusasiamies on valtakunnansovittelijan twitter-tiliä koskevassa ratkaisussaan dnro 5117/4/15 katsonut, että valtakunnansovittelijan yksityishenkilöön ja viranhaltija-asemaan liittyvien tviittausten toisistaan erottaminen voi olla vaikeaa, mutta silloin kun tviitit sisältävät informaatiota liittyen meneillään oleviin työriitoihin ja niiden sovitteluihin, kyse on selkeästi valtakunnansovittelijan tiedottamisesta

Kantelun tarkoittaman asian arviointia

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Asiassa on selvää, että A:n twitter-viesteissä on käytetty voimakkaita ja yleensä sopimattomiksi katsottavia ilmaisuja.

Asiassa on ratkaistavana se, onko kantelun tarkoittamalla A:n Pirkkalan kunnan virkaa hakenutta hakijaa koskevalla kirjoittelulla yksityisellä twitter-tilillään ollut sellainen selvä ja oikeudellisesti merkityksellinen yhteys hänen luottamustehtävänsä, että hänen menettelyään voitaisiin arvioida kuntalain 69 §:n 2 momentin asettaman käyttäytymisnormin perusteella.

Kyseistä lainkohtaa koskevissa kuntalain esitöissä ei ole mitenkään määritelty sitä, mitä ilmauksella ”luottamustehtävässä toimiminen” kyseisessä laissa tarkoitetaan.

Kunnan luottamushenkilö on tai ainakin hänen mielletään olevan eräänlainen kunnan edustaja. Luottamushenkilön roolin ja henkilön yksityisroolin erottaminen ainakin kuntalaisten silmissä on vaikeaa ja jopa mahdotontakin. Tältä kannalta katsoen olisi ajateltavissa, että kuntalain 69 §:n 2 momentin käyttäytymissäännös koskisi luottamushenkilön käyttäytymistä laajemmin kuin niitä yksittäisiä tilanteita joissa luottamushenkilö tosiasiallisesti hoitaa luottamustoimintaa. Toisaalta kyseisen lainkohdan laaja soveltaminen kunnan luottamushenkilöön saattaisi johtaa hänen perusoikeuksiensa, muun muassa sananvapauden, liialliseen kaventamiseen, kun myös yksityistä viestintää arvioitaisiin kuntalain 69 §:n 2 momentin myös oikeudellisen käyttäytymisvelvoitteen valossa. Yksityisen viestin arvioiminen poliittisessa vastuussa voi olla myös ongelmallista.

Nyt käsiteltävinä olevilla, A:n hakijaa koskevilla kommenteilla on ollut selkeä kytkös hänen edustamansa kunnan toimintaan, koska ne ovat liittyneet kunnan terveystoimessa haettavana olevaan virkaan. A on itsekin kertonut julkaisseensa kirjoituksensa siksi, että saisi virkaan lisää hakijoita. Varsinkin hakijan virkaan valitsemista koskevat kirjoitukset ovat luoneet vaikutelman siitä, että A:lla olisi nimitysasiassa luottamushenkilöasemaansa liittyvää vaikutusvaltaa eikä hänen ulkopuolisen henkilön silmin tarkasteltuna voida täysin yksiselitteisesti katsoa toimineen pelkästään yksityishenkilönä. A:n luottamushenkilöasema ja sen tuomat vaikutusmahdollisuudet sekä se, missä yhteydessä ja missä tarkoituksessa A on nyt kyseessä olevat twitterviestinsä kirjoittanut, puoltaisi tulkintaa, jonka mukaan hänen ei voitaisi katsoa toimineen pelkästään yksityishenkilönä, vaan hakijaa ja virantäyttöä koskeva muu kirjoittelu olisi arvioitava luottamushenkilön käyttäytymisvelvoitetta koskevan kuntalain 69 §:n 2 momentin perusteella.

Saadun selvityksen mukaan ylilääkärin valinnasta päättää virkamiesesityksestä kunnanhallitus. Ylilääkärin virkavaali on suoritettu kunnanhallituksessa 17.6.2019 § 173. Pirkkalan hyvinvointilautakunnan varajäsen A ei ole kunnanhallituksen jäsen, ei ole osallistunut hakuprosessiin eikä ole ollut kyseisessä asiassa millään tavoin osallisena kunnan päätösmenettelyssä. Näissä olosuhteissa ei edellä selostetuista näkökohdista huolimatta ole katsottava, että A:n hakijaa koskevilla tviiteillä olisi tosiasiallisesti ollut riittävän laajasti oikeudellisesti merkityksellistä yhteyttä hänen luottamustehtäväänsä. Voin siten yhtyä Pirkkalan kunnanhallituksen käsitykseen siitä, että A:n ilmaukset hänen yksityisellä twitter-tilillään eivät ole liittyneet hänen luottamustehtävänsä hoitamiseen eikä hänen menettelynsä siten tule arvioitavaksi luottamushenkilön käyttäytymistä koskevan kuntalain 69 §:n 2 momentin perusteella.

Minulla ei kantelunne perusteella ole aihetta laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Kauppila

OIKEUSKANSLERINVIRASTO